

ARNE RUTH

135

bir psikolojik tepki göstermelerinin de sorumlusu aynı türden kibirdir. İngilizler bu kibire karşı, kendilerine özgü züppeliği, ideal centilmen tipini, kendi zihinsel meşguliyetlerini, zevk ve stil kavramlarını ve azımsama eğilimlerini geliştirmişlerdi. İsveçlilere gelince, onlar, daha az rafine kaynaklara sahip olduklarından, kıtanın lafebeliği karşısında içedönük bir kendini beğenmişliği ve asık suratlı bir tevekkülü seçtiler. Tıpkı İngilizler gibi, kıtayla sürekli bir bağının olup olmamasını tartışıp durdular, ama onlardan farklı olarak, kesin bir karara hiçbir zaman varamadılar. Öresund Boğazı üzerine bir köprü kurulmasına karşı – son zamanlarda zayıflamış görülen – direnç böyle bir düşünceye antipati ile bakma anlamına gelmiyorsa da, bu konuda herhangi bir ihtiyakin da olmadığını belirtisidir. Karşıda Avrupa kıtası üzerinde parlayan yıldızın belirtisidir. İsveç usulü bu *şahane ayrı duruş* türü, karşıda Avrupa kıtası üzerindeki yıldızın İsveç'i pek ilgilendirmediği yolundaki ısrarlı kanıyla boyuna körüklenip durur. Dünya savaşları gelir giderler, ama İsveç'in yıldızı gökyüzünde parlamaya devam eder. Ülke tarihsel bir istisnadır ve hep öyle kalacaktır. Çok yakın zamanlara kadar durum böyleydi. Ama doksanlarda Avrupa üzerinde yoğun tartışmalar başlayıp gelişti. Böyle bir tartışmayı dışarıdan teşvik eden faktör Ortak Pazar'ın bütünsel bir pazara doğru, beklenmedik bir şekilde ve hızla evrimleşmesidir, öyle ki, onun dışında kalanlar eskiden sahip buldukları birtakım ayrıcalıkları artık sürdüremeyeceklerdir. Ortak Pazara karşı benzer bir ilgi Norveç ve Finlandiya'da da gözleniyor. Böylece her üç ülkedeki tartışmalar güçlenme eğilimi gösteriyor. Her birinde, bir yandan, diğer iki ülke topluluğa girerlerse, kendisinin yalnız kalacağı korkusu var, öte yandan, topluluğa girdiği takdirde, kültürel çeşitliliklerden çok farklı geleneklere dayanan ulusal kimliklerinin özünü yitirme endişesi söz konusu.

Bu nedenle, İsveç'teki tartışmalar, 60'ların başlarında Avrupa sorununun gündeme

permanent link with the continent but, in contrast to the British, have never come to a definite decision. Resistance to a bridge across the Oresund – which admittedly seems to have weakened – is not to be taken as an indication of strong antipathy to the idea as much as lack of enthusiasm. The Swedish variation of *splendid isolation* is fuelled by the diehard conviction that the rather star-crossed European continent does not particularly concern Sweden. World wars come and go, but Sweden's lucky star shines on. The country is, and will remain, an historical exception.

That is the way it was until quite recently. During the nineteens however, a new and intensive debate about Europe has developed. The external triggering factor has been the unexpectedly rapid move of the Common Market toward an integrated market where it can no longer be taken for granted, as it once could, that outside freeloaders may keep their privileges. A similar concern can be detected in Norway and Finland. The discussions within the three countries tend to reinforce each other. There is a fear of being left alone if the other ever decide to enter the community. And there is a countervailing fear of losing the essence of national identities based on different traditions and the cultural varieties.

Thus, discussions in Sweden do not only focus on the material pros and cons of Common Market membership, as was the case when the European question was on the agenda once before, in the early 60s. There is a greater willingness today to discuss the much more sensitive issue of the cultural and political gap between Sweden and the European continent. The Swedish welfare model is no longer perceived – as it was in the 60s – as a largely realized political Utopia. Swedish self-sufficiency has been dealt some hard blows, the Palme assassination and its aftermath of scandalously incompetent police work being the most traumatic example. This has served to bring to the fore a realization long repressed: that Sweden is part of Europe and that the country's problems can only be solved in

ARNE RUTH

geldiğindeki gibi Ortak Pazar üyeliğinin maddi yararları ve zararları üzerine odaklaşmakla kalmıyor, daha çok, İsveç'le Avrupa arasındaki kültürel ve siyasal uçurum gibi çok daha duyarlı bir konunun tartışılması için giderek artan bir isteklilik gözleniyor. İsveç devlet modeli, artık 60'lardaki gibi büyük ölçüde gerçekleştirilmiş bir siyasal Ütopya olarak görülüyor. Çünkü İsveç'in kendi kendine yettiği tezi bazı ciddi darbelerle sarsılmış bulunuyor, Palme'nin öldürülmesi ve onu izleyen polis tahkikatının kepezeliklerle dolu yetersizliği bunun adeta travma yaratıcı nitelikte bir örneğini oluşturuyor. Bu olay uzun zamandır bastırılmış bir gerçeğin öne çıkmasına yardımcı oluyor: İsveç Avrupa'nın bir parçasıdır ve ülke sorunlarının çözümü ancak ve ancak aynı temel sorunları paylaşan Kıta Avrupası ile işbirliği içinde çözülebilir. Savaş sonrasının en önemli İsveç efsanesi olan "bir İsveç modeli" kavramı artık hızla sönmülmüş durumda. Aynı süreçte, yeni yeni görünüşler ortaya çıkıyor. İsveç'in geleceğini, dünyanın geri kalan kesimlerinden daha farklı bir hızla hareket eden öncü bir ruhun parlak dürbünleriyle görmeye artık olanak yok. Geçmiş artık gelecekteki mükemmel ve evrensel bakımdan geçerli bir topluma hazırlanmak diye anlaşılmamakta. İsveçli olmanın ne anlama geldiğini bir zamanlar izah eder görünen tüm tarihsel ve felsefi yapı çökmeye başlamış bulunuyor.

Aydınlanma'nın erdemlerinin nihayet gerçekleştiği çağdaş bir cenneti, Ütopya'yı yakaladıklarını sanmış olan İsveçliler, maruz kaldıkları ideolojik kamçı darbelerine karşı bütünüyle hazırlıksız olduklarını görmüşlerdir. İsveç aydınlarının daha genç ve daha duyarlı mensupları, Nietzsche'den son Fransız filozoflarına kadar, Aydınlanma'nın zaafi problemiyle estetik, felsefi ve siyasi bakımdan bir çağ boyu sürmüş cebelleşmeden arta kalan enkaz arasında yol gösterici olanı arayıp durmaktalar. Kıtadan fikir ithali büyük bir şevkle yapılmakta; böyle giderse on yıla değin İsveç'in düşünsel yaşamı şimdiye dek olduğundan çok

cooperation with a continent which shares the same fundamental problems.

It is the major Swedish postwar myth, the notion of a "Swedish model" that has rapidly faded. At the same time, new vistas are opening up. Sweden's future can no longer be seen as the brilliant trajectory of a unique pioneering spirit, moving at a different speed than the rest of the world. The past is no longer just the preparation for an all but completed and universally valid society. The entire historical and philosophical construct which once seemed able to explain what it meant to be Swedish has, in other words, started to collapse.

The Swedes who thought that they had captured a modern paradise, the Utopia where the virtues of the Enlightenment had finally been realized, have been totally unprepared for the ideological backlash that has hit them. The younger and more sensitive among Swedish intellectuals are feverishly looking for guidance among the continental debris left over from age-old aesthetic, philosophical and political struggles with the problem of the waning of the Enlightenment – from Nietzsche to the latest French philosophers. A frenzied importation of ideas from the continent is currently taking place, with the likely result that Swedish intellectual life ten years from now will be far less homespun than has hitherto been the case. Quite a few among these young "post-Moderns" are second generation immigrants with roots on the continent. And, regardless of origin, most of them have, together with their non-intellectual peers, already bridged the gap to Europe as teenagers, on a practical and personal level they belong to the first generation of "train bums". They look upon the multiple and varied opportunities of Europe as an alternative to the united culture of Sweden which already seems out-moded.

This then becomes, both symbolically and in fact, a new point of departure for the relationship between Sweden and the rest of Europe. During the 30s the situation was the reverse. Those European refugees who sought shelter in Sweden in the 30s have

ARNE RUTH

daha az yerli olacak. Bu genç "post-modern"lerin çoğu, kökleri kıtada bulunan ikinci kuşak göçmenlerindendir. Kökenleri ne olursa olsun, onların büyük çoğunluğu, daha buluş çağında, aydın olmayan yaşlılarıyla birlikte İsveç'i Kıtadan ayıran uçurumu atlayarak karşı tarafa geçmişler, "tren serserileri" kuşağının başlatıcıları olarak pratik ve kişisel bakımdan çeşitli deneyimler edinmişlerdi. İsveç'in kendine özgü kültürü onlara demode gözüktüğünden, Avrupa'nın çok ve çeşitli fırsatlarını bu kültüre bir alternatif sayıyorlar.

Andığımız olgu, bu nedenle, hem sembolik bakımdan, hem de İsveç'le Avrupa arasında yeni bir çıkış noktasıdır. Oysa 30'lu yıllarda durum tam tersiydi. 30'larda, İsveç'e gelen Avrupalı mülteciler burasının Avrupa'daki çatışma ve belalarla dolu yörelerden ne denli uzak olduğunu görmüşlerdi. O sıralarda İsveç geleceğin umudunu oluşturmuştu: kaosa karşı uyum, felç etkisi yapan anlaşmazlıklara karşı siyasal eylemlilik. Willy Brandt ve Bruno Kreisky gibi siyasi mülteciler savaştan sonra ülkelerine döndüklerinde, geleceğin Avrupa toplumu için, sosyal devleti kopya edilecek bir model olarak yanlarında götürüyorlardı. İsveç, tarihin hantal geleneğinden kurtulma yolu bulmuş olarak değerlendiriliyordu.

Aynı dönemde, İsveç'in Avrupa'ya bakışı ise bunun tersiydi: Kıta İsveç'in geçmişine aitti, ülkenin sırtındaki tarihten kalma bir yükü. "Eski Dünya" Avrupa'yı tanımlamak için son derece yeterli bir terimdi. Avrupa'nın Katoliklerden ve gericilerden oluştuğunu söyleyen Tage Erlander'in sözleri 50'lerin sonunda önde gelen Sosyal Demokratların tipik bir görüşüydü. İsveç'in kıta ülkelerinden hem ekonomik hem de sosyal bakımdan çok ileride olduğu ortak bir görüşü ve bu nedenle Avrupa işbirliğine özel bir önem atfetmek için herhangi bir neden bulunmuyordu. Zamanla kıtanın geri kalan bölümü de İsveç'in yolundan gidecek ve tüm Avrupa "İskandinavlaşacak"tı. Ortak görüş böyleydi.

Başka bir deyişle, Avrupa üzerine yapılan tartışmalar, kıta ülkelerini salt ticari ortaklar olarak

testified to how remote Sweden seemed from the conflicts and trouble spots on the continent. But at that time Sweden provided hope for the future harmony as opposed to chaos, political action as opposed to paralyzing conflicts. When refugees like Willy Brandt and Bruno Kreisky returned to their own native countries after the war, they took with them the blueprint for the European society of the future: the welfare state. Sweden was thought to show the way out of a cumbersome historical tradition.

The Swedish view of Europe was, at that time, characterized by the reverse: the continent belonged to Sweden's past: it was an historical burden. "The Old World" seemed only too apt a name for Europe. The relationship held little temptation for a nation striving to become the incarnation of modern values. Tage Erlander's words that Europe was composed mainly of Catholics and reactionaries was typical of the views among leading Social Democrats at the end of the 50s. It was commonly held that Sweden was so far ahead, both socially and economically, in comparison with the countries on the continent, that there was no special need to concern oneself with European cooperation. With time, the rest of Europe was sure to follow in the footsteps of Sweden and Scandinavia. Europe would eventually become "Scandinavianized", it was commonly thought.

The discussion about Europe, in other words, was conducted as if Sweden were free to choose not only her trading partners but also her geographic and cultural home. Sweden could afford to base her position vis-a-vis Europe on political and moral considerations. Today, the moral argument is being directed against Sweden. The court cases which have come up before the European Court with amazing frequency during the past few years, and there been decided against Sweden, have shaken many Swedes in their conviction that they are living in one of the most democratic and just societies in the world.

It is interesting to note that these cases almost

ARNE RUTH

mı alacağı, yoksa orayı aynı zamanda kendi coğrafi ve kültürel evi mi sayacağı konusunda tercih yapmakta serbestmiş gibi yürütülmekteydi. İsveç hem siyasi hem de ahlaki açıdan Avrupa'nın karşısında kendi konumunu sağlamca koyabilirdi. Bugün ise aynı ahlaki gerekçe İsveç'e karşı yöneltiliyor. Son yıllarda şaşılacak derecede sık sık Avrupa Mahkemesinin önüne gelen ve orada İsveç aleyhine sonuçlandırılan davalar, kendilerini dünyanın en demokratik ve en adil ülkesinde yaşıyor sanan sayısız İsveç'liyi derinden sarsmıştır. Bu davaların hemen tamamının Devlete karşı kişinin haklarını ve dokunulmazlığını ilgilendirdiğini not etmemiz ilginç olacak. İsveç'te savaş sonrasındaki kalkınma esas olarak maddi refahla, sosyal güvenlik ve örgütlü kollektivite politikalarıyla ilgiliydi. Kıtada bireyin haklarını da – hiç değilse kâğıt üzerinde – güvence altına alan ve Nazizm ile hesaplaşma sona erdikten sonra özel bir vurgulama ile onaylanmış olan yurttaş hakları listesi İsveç'te sözde bir kabul görmüştü. Bu demokrasi zaafının teşkil ettiği sorunu, son on yıllardaki totalitarizm eğiliminin, geniş çaplı aşırı bir sadakatin ve insanca olmayan bürokratik çözümlerin varlığına işaret olduğunu söyleyen eleştirilerin ışığında irdelemekte yarar vardır. Bu bağlamda Holand Huntford'un *Yeni Totaliterler* adlı kitabı en önemli örnektir. İsveç orada negatif bir Ütopya olarak tanımlanır ve gözetimin, yasaklılığın, yabancılaşmanın ve buz gibi bir özdisiplinin Orwell'vari bir kâbusuna dönüşmüştür. İsveç'in 30'lardan beri izleyegeldiği ve aynı süre içinde genişçe kabul gören sosyal modernizmi, bugün Huntford'un o cehennemî gelecek betimlemesine katılmayanlara bile artık karma bir lütuf gibi gözükmektedir. Kuşkusuz, bu sorun, geniş anlamda, sanayileşmiş Batı toplumunun tamamı için de söz konusudur. Kıtada sosyal modernizmin zayıf noktalarına yönelik eleştiriler uygarlığı bir bütün olarak ilgilendiren eski ve aşınmış bir karamsarlığın kılık değiştirmiş bir halidir. Böyle bir eğilim İsveç geleneğine yabancıdır ve sadece birtakım küçük aydın çevrelerinde kendine zemin bulmuştur. Uygarlığa bir bütün

always concern the rights and integrity of the individual as opposed to the State. Postwar development in Sweden concerned itself with material welfare, the policy of social security and organized collectiveness. The roster of civil rights which guaranteed the rights of the individual – at least on paper – on the continent, and which was ratified with special emphasis when the accounts with Nazism were settled, received no more than lip service in Sweden. The question, of this democratic shortcoming may be studied in light of those critics who, during the past few decades have sought to demonstrate the existence of a totalitarian tendency, exaggerated faith in large-scale and inhuman bureaucratic solutions. Within this context, Roland Huntford's book *The New Totalitarians* being one of the most notorious examples, Sweden has been depicted as a negative Utopia, an Orwellian nightmare of surveillance and restraint, of alienation and ice-cold self-discipline. The social modernism which Sweden has pursued since the 30s and which long was widely acclaimed now appears, even to those who do not share Huntford's apocalyptic perspective a rather mixed blessing.

This problem is, of course, to a large extent common to the entire industrialized Western world. On the continent, criticism of the drawbacks of social modernism has often been disguised as an old and timeworn pessimism concerning civilization as a whole. This tendency is alien to the Swedish tradition, and has, as yet, gained a foothold only in small, intellectual coteries. Impulses which reflect a critical attitude towards civilization as a whole are nevertheless reaching Sweden through new political channels, in the same way as the workers movement once reached the country as an idea imported from the continent, the transplantation robbing it of its radical impulses. The woman's movement, the environmental movement, and the peace movement have all sprung up as a reaction to problems of civilization which link Sweden structurally to the rest of the Western World. The immigration of the

ARNE RUTH

139

olarak eleştirel yaklaşma güdüleri İsveç'e yeni siyasal kanallardan ulaşmaktadır. Aynı şekilde, bir zamanlar işçi hareketi de kıtadan ithal edilmiş, köklerinden koparılarak İsveç'e dikilmiş bir fikir olarak gelmişti. Kadın hareketi, çevre hareketi ve barış hareketi de İsveç'i yapısal bakımdan Batı Dünyasına bağlayan uygarlık sorunlarına bir tepki olarak doğmuştu. Son yirmi yılda ortaya çıkan göç olayı, dünyanın en homojen sanayi toplumlarından birisindeki sosyal doğrultuyu iyi ya da kötü yönde değiştirdi. Son birkaç kuşak içinde yokolma noktasına gelmiş gibi gözükten ulusal şovenizm "İsveç Partisi" ve "İsveç'i İsveçli Halinde koruyalım" adlarında yeni ve militan örgütlenmelerle yeniden ortaya çıktı. Irkçılığın bu yeni biçimi, bugün tüm Avrupa'yı etkiliyor ve acil uluslararası çözümleri gerektiriyor.

Geniş bir ihracat sektörüne, ama sınırlı bir iç pazara sahip olan İsveç ekonomik bakımdan dünyaya, başka birçok sanayileşmiş ulusunkinden daha çok bağımlıdır. Avrupa'nın diğer kesimleriyle olan ticaret bağlantıları hayati bir önem taşımaktadır. Besbelli ki, İsveç'in kendi kendinden hoşnut olması şeklindeki o eski tutumunun artık hiçbir yarını yoktur.

Avrupa'nın yavaş yavaş "İskandinavlaşması", yerini İsveç'in ve geri kalan İskandinavya'nın "Avrupalılılaşması"na terketmiştir.

Böylece tarih nihayet İsveç'i yakalamış gözükmektedir. Kıtanın periferisinde eskisi gibi başarıyla durmaya artık olanak yoktur. İsveçliler isteseler de, istemeseler de, ülkeleri, kendisini çevreleyen dünyayla daha bütünleşmiş bir hale gelecektir. Bu husus, İsveç'in gelecekte hiç tereddüt etmeden parmak basması gereken bir gerçekliktir. Böylesine uzun bir zaman boyunca çevresindeki dünya tarafından bir "model" olarak kabul edilmiş bir ulus, ortak bir Avrupa geleceğinin inşa edilmesine, kuşkusuz ki, katkı getirecektir.

Buna karşılık, Avrupa değerleri de, İsveçlilerin, övünme anlarında başarıyla tamamlanmış bir süreç olarak gördükleri demokratik İsveç toplumu geleneğinin daha ileri gitmesini

past two decades has irrevocably altered the social pattern in one of the most homogeneous industrial nations in the world for better or worse. National chauvinism, which seemed on the verge of disappearing within the span of a couple of generations, has reappeared during the 80s in the guise of new and militant organizations such as the "Swedish Party" and "Keep Sweden Swedish". This new brand of racism is a problem which spans all of Europe and calls for transnational solutions. With a large export sector and a limited domestic market, Sweden is more economically dependent on the surrounding work than most industrial nations. Trade connections with the rest of Europe are of vital importance. There is obviously no future in the old Swedish self-satisfaction vis-a-vis the continent. Instead of the gradual "Scandinavianization" of Europe, we seem to be facing the "Europeanization" of Sweden and the rest of Scandinavia. It might thus appear as if history has finally caught up with Sweden. It is no longer possible to cultivate a position on the periphery of the continent with the same success as before. Sweden will become more integrated into the surrounding world-whether the Swedes want it or not. This has less to do with the Common Market and economic protectionist practices than with the fact that the decisive political, social and economic problems of today can no longer be resolved at the national live. There is a time for insularity and a time for cooperation. Sweden has little to lose by moving closer to the continent and the European context, provided that the lessons of history learned by Sweden and Scandinavia during the era of increasing distance to the continent are also incorporated into the European consciousness. Since Sweden is part of Europe, her experiences as a nation constitute a natural link in the chain of European traditions - a fact which Swedes should point to in the future without undue humility. It is a natural assumption that a nation, which for so long was regarded as a "model" for the surrounding world, should have some contributions to make when it comes to the

ARNE RUTH

sağlayacaktır. İsveç ulusu, her bakımdan, göçmen sorunu, Norveç'le birleşmenin suya düşmesi, genel oy hakkının kabul edilmesi gibi ülkenin yakın tarihinde yaşanmış en zor dönemlerindeki kadar güç mücadelelerin eşiğinde bulunuyor. Aradan bunca yıl geçtikten sonra İsveç toplumunun siyasal ve toplumsal enerjisini "İsveç'in istisnalığı" gibi gerçekte ilişkisi çoktan sona ermiş bir efsaneyi canlı tutmak için harcamak hiç kuşkusuz trajik bir hata olur.

shaping of a common European future. Conversely, certain European values might today ensure the further development within Swedish society of that democratic tradition which the Swedes, in moments of vainglory, have come to regard as a successfully concluded process. The Swedish nation is being confronted by challenges every bit as difficult as those of the most trying periods in the modern history of the country: the mass emigration, the dissolution of the union with Norway, and the introduction of universal suffrage in the decades after the turn of the century. It would be a tragic thing indeed if the political and social energy of Swedish society were spent in vain attempts to keep the myth of the "Swedish exception" alive – long after it has ceased to correspond to reality.